

сплаті податків, що в свою чергу може призвести до штрафів та інших негативних наслідків для підприємства.

На початку створення підприємства доцільно акцентувати увагу на виборі системи оподаткування. Згідно статті 291 ПКУ підприємство може обрати спрощену систему оподаткування, сплачуючи тільки єдиний податок та оптимізуючи податкові витрати [3]. Але дана система накладає ряд обмежень щодо доходу, видів діяльності та кількості найманих працівників, що унеможлиблює її використання для великих виробничих підприємств.

Вибір місцезнаходження при створенні підприємства дає змогу звільнитися або зменшити податкові зобов'язання шляхом реєстрації фірми в економічних зонах з пільговими режимами оподаткування. Масштаби та вид діяльності передбачають вибір особливостей здійснення господарської діяльності. Зокрема, реєстрація підприємства як платника ПДВ дає змогу зменшити податкові зобов'язання з даного податку, коли підприємство є виробником продукції та має витрати для нарахування податкового кредиту з ПДВ, а основна група контрагентів підприємства є платниками ПДВ [3].

Для вирішення проблем податкового навантаження на бізнес необхідно впровадження комплексних заходів. Одним з можливих шляхів вирішення проблеми може бути спрощення податкової системи та зменшення податкових ставок. Це дозволить зменшити фінансове навантаження на підприємства та створить більше можливостей для їхнього розвитку. Крім того, важливим є також покращення податкового адміністрування та контролю за сплатою податків, що дозволить уникнути недоплати та уникнути негативних наслідків для підприємств.

Помірковане зниження податкового навантаження на бізнес може позитивно вплинути на доходи бюджету в найближчі роки, оскільки зростання прибутків та виплат заробітної плати призведе до збільшення податкових надходжень від прямих податків і зборів [4].

Податкова політика є одним з основних інструментів розвитку української економіки та здатна забезпечити стійке і довгострокове економічне зростання. Перш за все, вона визначає темпи відновлення економіки України, зацікавленість інвесторів та конкурентоспроможність України як юрисдикції в регіоні. Без сміливих і неординарних заходів ці конкурентні переваги навряд чи будуть реалізовані [4].

Отже, податкове навантаження на бізнес – це серйозна проблема, яка потребує комплексного підходу до вирішення. Зменшення податкового тиску, спрощення податкової системи та стимулювання розвитку бізнесу через податкові пільги – це лише деякі з можливих шляхів вирішення цієї проблеми. Важливою умовою успішного вирішення проблеми є спрощення адміністративних процедур і покращення контролю за сплатою податків.

Список використаних джерел: 1. *Значення податкового навантаження для бізнесу.* URL: <https://prihodko.com.ua/my-i-zmi/my-i-zmi/stattya/znachennya-podatkovogo-navantazhennya-dlya-biznesu/>. 2. *Opening a business? Here's how to stop the tax burden.* URL: <https://www.sage.com/en-gb/blog/tax-burden/>. 3. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.* URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 4. *Податкова пастка для української економіки. Український інститут майбутнього.* URL: <https://uifuture.org/publications/podatкова-pastka-dlya-ukrayinskoji-ekonomiky/>

УДК 657

Хоменко К. Ю., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: **Перетяцько Ю. М.**, канд. екон. наук., доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОДАТКОВІ МОДЕЛІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ІТ-ІНДУСТРІЇ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Ключові слова: *ІТ-індустрія, фізична особа-підприємець, трудовий договір, цивільно-правовий договір, гіг-контракт, податок, трудові відносини.*

Щорічно в Україні спостерігається зростання ринку ІТ-послуг, що в свою чергу позитивно впливає на розвиток економіки та добробут населення.

При відсутності значних витрат на обладнання, сировину чи оренду, високі витрати в цій галузі пов'язані з оплатою праці, які можуть досягати показника 85% усіх витрат компанії [3]. Саме тому серед усіх сплачених податків найбільший обсяг становить податок на доходи фізичних осіб, і ця частка щороку збільшується. Зважаючи на це, ІТ-компанії прагнуть знизити податкове навантаження на фонд оплати праці за допомогою оптимізації трудових відносин.

Окремі аспекти оподаткування ІТ-галузі було розглянуто в дослідженнях таких вітчизняних вчених як: Л. П. Шацкова, Д. О. Парас, С. О. Артюх, О. М. Силенко, Н.М. Левченко, Д. О. Гетманцев, Ю. А. Коваль. Однак зважаючи на постійні зміни в діяльності ІТ-індустрії, особливості оподаткування цих суб'єктів господарювання залишаються актуальними і вимагають подальшого дослідження.

Сьогодні на українському ринку ІТ-сфери існують дві основні моделі найму працівників: фізична особа-підприємець (ФОП), здебільшого з група, і штатні робітники. Кожна з цих моделей має свої переваги і недоліки, і вибір між ними залежить від конкретних обставин і потреб компанії.

ФОП надає більшу гнучкість і автономію для робітників. Вони можуть працювати на кількох проектах одночасно, встановлювати власний графік і використовувати свої інструменти та обладнання. Штатні робітники потребують більше контролю компанії над працівниками, що може бути важливо для забезпечення якості та безпеки проектів.

Проте слід детальніше розглянути особливості укладання контрактів з фізичними особами-підприємцями та офіційним працевлаштуванням робітників. Головною їх відмінністю є вид контракту. Для штатного робітника він є трудовим, а для ФОП – цивільно-правовий.

За трудовим договором роботодавець зобов'язаний сплачувати за своїх робітників податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) у розмірі 18%, військовий збір (ВЗ) – 1,5% та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) – 22%. Цивільно-правовий договір не має таких вимог, адже передбачає лише оплату за виконані послуги. Фізичні особи-підприємці самостійно обраховують та сплачують податки з отриманих доходів. Проте досить поширеним явищем є те, що при працевлаштуванні в ІТ-компанію на звичайних умовах праці робітникам пропонують оформити ФОП. Таким чином, фактично між компанією та залученими підприємцями діють трудові, а не цивільно-правові відносини, але роботодавець уникає обов'язку сплати податків. Даний факт може бути підставою для відкриття кримінального провадження за статтею 212 Кримінального кодексу України («Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)»).

Для вирішення такої проблеми 15.07.2021 року був введений в дію Закон України № 1667-ІХ «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», що передбачає заходи для розвитку ІТ-індустрії в Україні, одним з яких є впровадження гіг-контрактів. Такий контракт містить у собі характеристики як цивільно-правового, так і трудового договору, а укладати такий контракт можна лише з гіг-спеціалістом («фізична особа, яка за гіг-контрактом є підрядником та/або виконавцем») [2, ст. 1].

Проведемо порівняння видів трудових відносин в ІТ-компанії (табл. 1).

Порівнюючи цивільно-правовий та гіг-контракт, можна дійти висновку, що гіг-контракт є більш вигідним, як для працівника, так і для роботодавця. Адже для ІТ-компанії зменшується податкове навантаження, а робітник отримує соціальні гарантії та звільняється від сплати податків і подання звітності, на відміну від цивільно-правового договору. Також такий формат договору не має наслідків з боку Кримінального кодексу.

Проте для того, щоб гарантовано отримувати аванс та заробітну плату щомісяця, а також користуватися всіма соціальними та трудовими гарантіями, що передбачені Кодексом законів про працю України, необхідним є укладання саме трудового договору. Для підприємства він є забезпеченням стабільної щоденної роботи та відсутності штрафів з боку контролюючих органів.

Порівняльна таблиця видів трудових відносин в ІТ-компанії

Критерій	Штатні робітники	ФОП 3 група	Гіг-спеціалісти
Вид договору	Трудовий	Цивільно-правовий	Гіг-контракт
Кадровий облік	Ведеться	Відсутній	Відсутній
Податкове навантаження	ПДФО – 18%; ВЗ – 1,5%; ЄСВ – 22%	ЄП – 5% або 3% + 20% ПДВ; ЄСВ – 22% від мінімальної з/п (1474 грн у 2023 році)	ПДФО – 5%; ВЗ – 1,5%; ЄСВ – 22% від мінімальної з/п (1474 грн у 2023 році)
Адміністрування податків	Компанія як податковий агент з утримання ПДФО, ВЗ та сплати ЄСВ	ФОП самостійно відповідає за сплату податків та подання звітності	Компанія як податковий агент з утримання ПДФО, ВЗ та сплати ЄСВ
Тривалість робочого тижня	Не більше 40 годин	Чітко не визначена	Не більше 40 годин
Регулярність оплати праці	Не рідше 2 разів на місяць	За виконану роботу	За певний період, наприклад виплачуватись помісячно, або за фактом виконаної роботи
Соціальні гарантії :	Наявні	Відсутні	Наявні
щорічна відпустка	оплачувана, не менше 24 календарних днів		оплачувана, 17 календарних днів
допомога по тимчасовій непрацездатності	залежить від тривалості страхового стажу робітника		виплачується у 100-відсотковому розмірі
декретна відпустка	70 календарних днів до передбачуваної дати пологів, і не менш як 56 календарних днів після пологів (у разі ускладнення пологів або народження двох чи більше дітей - 70 календарних днів)		70 календарних днів до передбачуваної дати пологів, і не менш як 56 календарних днів після пологів (у разі ускладнення пологів або народження двох чи більше дітей - 70 календарних днів)

Джерело: розроблено автором на основі [1, 4]

Слід також зазначити, що при дотриманні всіх умов цивільно-правового договору, модель співпраці між замовником (ІТ-компанія) та виконавцем (ФОП) також є вигідною як для однієї, так і для іншої сторони. До того ж, єдиний податок, який сплачують фізичні особи-підприємці, повністю залишається у місцевому бюджеті, що сприяє розвитку регіону.

Отже, оптимізація трудових відносин ІТ-сектору зможе забезпечити розвиток і конкурентоспроможність цієї галузі, а правильна стимулююча політика з боку держави дозволить протидіяти ухиленню від оподаткування в Україні, що забезпечить зміцнення української економіки.

Список використаних джерел: 1. Галкіна Н.М., Ковальчук Д.Р., Кундій А.Ю. Правове регулювання трудових відносин ІТ-працівників в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 332-337. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/78.pdf. 2. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 № 1667-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20/conv#n335>. 3. *Розвиток української ІТ-індустрії. Аналітичний звіт*. Київ, жовтень 2018. 68 с. URL: https://ko.com.ua/files/u125/Ukrainian_IT_Industry_Report_UKR.pdf. 4. Шацкова Л. П., Партас Д. О. Особливості оподаткування суб'єктів господарювання в ІТ-індустрії. *Економіка: реалії часу: науковий журнал*. 2020. № 6 (52). С. 87-94. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2020/No6/87.pdf>